

Хома, зошын

Вугын фищин вындон ни,
Хома, зошын.
Дуанди йүнчи сadini,
Чунтянди йин.
Зущён быйлир вэ чонни,
Ниму ду тин.
Чиннён йүян бэ вонли,
Хуэйзүди гын.

好吗，早晨

五更睡醒问当^①你，
好吗，早晨。
端的运气^②洒的呢^③，
春天的音。
就像百灵儿我唱呢，
你们都听。
亲娘语言^④叵^⑤忘哩^⑥，
回族的根。

注释：

- ①问当：问候。
②运气：指好的命运，东干人经常说。其中“运”指经历；“气”指幸运、机遇。
③洒的呢：正在洒。其中“的”表示动作行为正在进行，相当于汉语普通话里的“着”；“呢”用在陈述句的末尾，表示动作或情况正在继续。
④亲娘语言：即东干语，是东干人创制的世界上独一无二的语言文字。其特点是用斯拉夫字母拼写，用中国西北方言发音，还包括约百分之十的俄语、阿拉伯语、波斯语、哈萨克语和吉尔吉斯语等外来语借词。
⑤叵：读音“bò”，不、了的合音字，“不了”、“不要”的意思。
⑥哩：助词，跟普通话的“呢”相同，但只用于非疑问句。

Лёнминщин

Шу жуэчели сынхуэ
сылёнди,
Зусы, щин ги ку фэ: -
Ё щенн.
Ги вэму ба лисы ни ё
люханни,

亮明星^①

手捉起哩^②生活
思量的，
就是，心给口说：-
要写呢。
给我们把历史你要
留下呢，

Гэмин бусы йүний
дыйшонди.
Вә нә вугынцырди чё
шынчи,
Е нә гуан щин ганзо
вугынни.
Го тяншонди бобый фа
мин сый,
Зусы ни, лёнминщин, зэ
ван ли,
Йигә вәршон зандини бу
ли ви,
Ба шыже жо лёнди
зусы ни.
Щёдини зэ кунжун,
нянжин жи,
Хи е ванди “Лёнминщин”
жын бобый.
Тиче “мин щю” нянчин вә
сыжи,
Вую чүн-фу, йитун
вончян ли.
Ги ду лин лў, хи-мин
Лёнди,
Вида шыйүэ гэмин
дуангиди.
Фур мәю тяншонди
лёнминщин,
Дищяди лёнминщин-
гэмин дын.
Жуэдини, мебулө, бу па фын,

革命不是容易
得上的。
我爱五更翅儿^③的巧
声气，
也爱关心赶早^④
五更呢。
高天上的宝贝发
明色，
就是你亮明星，在
万里，
一个窝儿^⑤上站的呢^⑥不
离位，
把世界照亮的
就是你。
笑的呢在空中，
眼睛挤，
黑夜晚的“亮明星”
真宝贝。
提起“明宿”年轻我
四季，
无有穷-富，一同
往千里。
给都领路，黑-明^⑦
亮的呢，
伟大十月革命
端^⑧给的。
数儿没有天上的
亮明星，
地下的亮明星-
革命灯。
着的呢，灭不了，不怕风，

Зү лэвон бу йүандё жын
щин чин.

做来往不远穹^⑨人
心亲。

注释:

- ①亮明星：启明星。
②哩：助词，用在句子的末尾或句中。
③五更翅儿：东干人说的“五更翅儿”是一种体长约20多厘米，羽色灰暗，背部有纵斑，胸部有横带，白天多静伏山林，夜晚飞行、捕食，叫声清婉的鸟。作为一种诗歌意象，寄寓的是诗人喜欢、热爱这种鸟儿的一种特殊情感。
④赶早：清晨。
⑤窝儿：地方，位置，表处所。
⑥站的呢：停留着。其中“的”表示动作行为正在进行，相当于汉语普通话里的“着”。
⑦黑-明：一昼夜。其中“黑”，指黑夜；“明”，指白天。
⑧端：敬辞，赠送。
⑨穹：远。

Йиче шонгун ду бә тын

Тузыди хуэ цоцин дуэ,
Ганзо фанче ца бу хэ.
Щинщю дуэ лён хан мә луэ,
Чўцан хонни дыйди дуэ.

Агроном жуан ди, тандо дуэ,
Дунтян панди дуэ щя щүэ.
Кэчур щя йү жяни зуэ,
Щятян панди чинфи хэ.

Зоотехникди сынлин дуэ,
Дун, щя жяни бу нын зуэ.
Хи, мин жуан чүн мәю цуэ,

一切上工都叵停

头子^①的活操心多,
赶早翻起茶不喝。
星宿多亮还没落,
出产行呢^②得的多。

农业学家转的, 滩道^③多,
冬天盼的多下雪。
开春儿下雨家呢坐,
夏天盼的清水喝。

畜牧专家的森林多,
冬, 夏家呢不能坐。
黑, 明转群没有错,

Ю, жу, нэзы дан щён дуэ.

Инженерди жичи дуэ,
Кэчур чў тан ба ди мэ.
Пындо е дуэ, жичи гэ,
Хонзы тади ву жын гуэ.

Гидротехник бу гуанщян,
Чүку бу на шыго гуан.
Щятян жё фи ду тэ луан,
Актив щяе бу занняян.

Суанжяди хуэ тэ луэсуэ,
Ю сы, ву ган ямынни зуэ.
Тяншон щя йү дуэбугуэ,
Жын фур мэю линтур дуэ.

Жинжиди хуэ чуанщи да,
Зуэдо ямын суан йищя.
Зышон щеди фур тэ да,
Чюбар зэ суан зэ кан та.

Бригадирсы гундо жын,
Хи, мин зўхуэ щя е гун.
Бынбыр нашон суан жинвын,
Шощер жёфи, дуэ дый гун.

Йиче шонгун ду бэ тын,
Дажун хуэшон ду чищин.
Йигэ зў хуэ, зэди гын,
Гэшон хунхуэ, мэю жын.

油, 肉, 奶子蛋香多。

工程师的机器多,
开春儿出滩把地磨,
碰到叶多, 机器割,
巷子^④沓^⑤的无人过。

水利学家不管闲^⑥,
渠口不拿石膏^⑦灌。
夏天浇水都太乱,
积极分子夏夜不眨眼。

算家^⑧的活太啰嗦,
有事, 无干衙门^⑨呢坐。
天上下雨躲不过,
整数儿没有零头多。

紧急的活串系^⑩大,
坐到衙门算一夏。
纸上写的数儿太大,
秋罢儿^⑪再算再看它。

领导是公道人,
黑, 明做活下夜功。
本本儿^⑫拿上算精稳,
少些儿浇水, 多得工。

一切上工都叵停,
大众活上都齐心。
一个做活, 再的^⑬跟,
街^⑭上红火, 没有人。

注释:

- ①头子: 头儿, 领头的, 领导。
- ②出产行呢: 此处指农业、畜牧业等行业。
- ③滩道: 田野, 野外, 平坦的荒草地。
- ④巷子: 街道。
- ⑤沓的: 堆积的(东西)。
- ⑥不管闲: 不管事。
- ⑦石膏: 水泥。
- ⑧算家: 会计。
- ⑨衙门: 旧时称官署为衙门, 东干人沿用清朝末年对官署的称谓。此处指苏联集体农庄的办公场所。
- ⑩串系: 磨蹭, 迟滞, 拖磨时间。
- ⑪秋罢儿: 秋后。
- ⑫本本儿: 账本。
- ⑬再的: “的”字词组, 另外的, 其他的(人)。
- ⑭街: 读音“gài”。

Жинхуон чютян

Ганзо, хушон гуадини,
Лёнфын бу зан.
Кэсы мэю дэ жэли,
Зушён щятян.
Бонбор шаншон фидини,
Хүтер йибан.
Жинхуон фуер луэдини,
Вэди мянчян.

Йүэ луэ, йүэ дуэ, пупинли,
Шандё димян.
Ба йин лүлүр шандёли,
Тондо лүбян.

金黄秋天

赶早, 后晌^①刮的呢,
凉风不站。
可是没有带热哩,
就像夏天。
膀膀儿^②扇上飞的呢,
蝴蝶儿一般。
金黄树叶儿落的呢,
我的面前。

越落, 越多, 铺平哩,
苦掉^③地面。
把银路路儿苦掉哩,
淌到路边。

Чинфи готу луэдини,
Фуди тэ ман.
Дэли шонди хуонжин йүр,
Пёшон фимян.

Фу йүан да тан гэбянли,
Ба янсий бян.
Лосан дэшон бый щёли,
Канди тэ щян.
Кэсы вэ е зудоли,
Ли та бу йүан.
Хо йигэ ю жинлэнди,
Жинхуон чютян.

Бый нэ тяншон фидини,
Йүэ фи, йүэ йүан.
Гү ян гыншон е зуни,
Щё ян бу зан.
Вугынцыр е бу чонли,
Тэён ву сан.
Жинхуон чютян долэли,
Фугуй вубян.

Ниди фугуй дуйдини,
Зущён го сан.
Гуа, гуэ, цэфу жондини,
Мэ йир да тан.
Бый ми, дозы шугэли,
Цонфон белан.
Чян жын, бый ван чыдини,
Бый ми, щи мян.

清水高头落的呢,
鳊^④的太满。
带哩伤的黄金鱼儿,
漂上水面。

树园大滩改变哩,
把颜色变。
老山戴上白孝^⑤哩,
看的太显。
可是我也走到哩,
离它不远。
好一个有斤两的,
金黄秋天。

白鹅天上飞的呢,
越飞, 越远。
咕雁^⑥跟上也走呢,
小燕^⑦不站。
五更翅儿也不唱哩,
太阳入山。
金黄秋天到来哩,
富贵无边。

你的富贵堆的呢,
就像高山。
瓜, 果, 菜蔬^⑧长的呢,
没尾儿^⑨大滩。
白米, 稻子收割哩,
仓房必^⑩烂。
千人, 百碗吃的呢,
白米, 细面。

Быйпир щигуа бэдини,
Жян до белан.
Жинхуон тянгуа дуйдини,
Чютян нянкуан.
Фи лир, шылю тэ жүнмый
На янзыр жан.
Чиннян, ло Е чыдини,
Йүэлё йибан.

Чин ни бэ вон хуржяди,
Гуйжун шудуан.
Та на жын щин вухади,
Гункү шончян.
Дуэшо гуон хан тондөли,
Ган ми ду тян.
Щүдон ниму вынжянни,
Ган щён ду цуан.

白皮儿西瓜摆的呢,
见刀倖烂。
金黄甜瓜堆的呢,
秋天眼宽。
水灵儿, 石榴太俊美
拿胭脂儿染。
青年, 老爷吃的呢,
余了一半。

请你叵忘户儿家^⑪的,
贵重手段。
他拿真心务^⑫下的,
工苦上千。
多少广汗^⑬淌掉哩,
赶蜜都甜。
许当^⑭你们闻见呢,
赶香都窜^⑮。

注释:

- ①后晌: 下午或傍晚。
- ②膀膀儿: 翅膀。
- ③苫掉: 遮盖住。
- ④鳧: 漂浮。
- ⑤老山戴上白孝: 拟人句, 终年积雪的高山顶, 就像人戴的白孝帽一样。
- ⑥咕雁: 大雁。
- ⑦小燕: 燕子。
- ⑧菜蔬: “蔬菜”的逆序词。
- ⑨尾儿: 边界, 边沿。“尾”, 读音“yì”。
- ⑩倖: 读音“biè”, 满, 充满。
- ⑪户儿家: 庄户人, 农民。
- ⑫务: 精心培育。
- ⑬广汗: 很多汗水。
- ⑭许当: 也许。
- ⑮窜: 香味浓郁。

Нанфонди нүр

I

Зушён жин йүр фудини,
Зэ куан да жён.
Нанфонди нүр подини,
Жонди жүн-ён.

Зу лян сывын ни йиён,
Жүнмый, янсый.
Ниди жэ щин шён тэён,
Дансы чи ки.

Щинэ ба ни ду тынчон,
Фэсы ни суй.
Шён лайүэди хожэ кон,
Футан нын фи.

Ни зэ Нанфон жүдини,
Сыжи чы куй.
Зыйку зушён цышуни,
Зы ю ни суй.

Кү хан тонли ни еди,
Зушён чүан фи,
Йинви ниди хо фугуй,
Мэ тын зыжи.

Дуэшо кү хан тондэли,
Жэ щин бу ган.
Ту йүн, нянчян фалихи,

南方的女儿

I

就像鱼儿鳃的呢^①,
在宽大江。
南方的女儿跑的呢,
长的俊-样^②。

就连丝绒你一样,
俊美, 颜色。
你的热心像太阳,
但是奇客。

喜爱把你都疼怅^③,
说是你碎。
像腊月的好热炕,
舒坦能睡。

你在南方住的呢,
四季吃亏。
贼寇就想摸^④手呢,
只有你碎。

苦汗淌哩你也低,
就像泉水,
因为你的好富贵,
没疼自己。

多少苦汗淌掉哩,
热心不甘。
头晕, 眼前发哩黑,

Мә сый тынжан.

Сыжи ни да чуандини,
Да бый хансан.
Хан ви данпа ни вынли,
Щин ще йибан.

Данпа ни е жыдони,
Бупа тэ суй.
Ни да фэгүэ е ги ни,
Ба гуэлиди.

Фуму быйбый шугуэ зуй,
Зущён мэ ли.
Дуанжян зыйку гандини,
Бу вын сысый.

Жян мэдэли ба бый ми,
Ги жонгуйди.
Сый дан жён зуй нэ дани,
Бу ю зыжи.

II

Дэдү йиче щён чышон,
Мә сый жёнзуй,
Нянжин бу ли нанфонни,
Куанкуар щён дый.

Жён, хэ ду щен жыжонни,
Дуэшо фугуй.
Янхэ дяндю Нанфонли,

没谁疼然。

四季你达^⑤穿的呢,
大白汗衫。
汗味耽怕你闻哩,
心血一般。

耽怕你也知道呢,
不怕太碎。
你达说过也给你,
把过哩的。

父母白白受过罪,
就像嘍^⑥哩。
短见贼寇赶的呢,
不问是谁^⑦。

贱卖掉哩把白米,
给掌柜的。
谁但^⑧犟嘴挨打呢,
不由自己。

II

歹毒一切想吃上,
没谁犟嘴。
眼睛不离南方呢,
宽宽儿想得。

江、海都想执掌呢,
多少富贵。
烟火^⑨点到南方哩,

Нежон фуну.

Нанфонди зор ган ми щён,
Та вынжянли.

Зущён цонйин ба жу чон,
Зу бу лили.

Йишир зущён тушонни,
Нанфонди ми.
Данпа мифыр динжонли,
Будый хуэйчи.

Зущён мәжүр сы фын гу,
Вынжян цуан ви.
Бу ли нанфон дуанбу зу,
Зы вындини.

Ба мангэчүр жуандоли,
Зуандо нанфон.
Жёр, мыймый ду кўдини,
Зонан лонён.

Мучин лушон хэпани,
Вэ канжян лон.
Мэю хуэйда фижуэли,
Ву цуэди нён.

Нанфон фугуй ду фэди,
Йүн бу гэ зый.
Бу вон ба зый ганхади,
Зэ суй Сонгми.

孽障^⑩妇女。

南方的枣儿赶蜜香，
他闻见哩。
就像苍蝇把肉尝，
走不利哩。

一心儿就想偷上呢，
南方的蜜。
就怕蜜蜂儿叮仗哩，
不得回去。

就像没主儿是疯狗，
闻见窜味。
不离南方断^⑪不走，
只闻的呢。

把满各处儿^⑫转到哩，
钻到南方。
将儿^⑬，妹妹都哭的呢，
遭难老娘。

母亲搂上害怕呢，
我看见狼。
没有回答睡着哩，
无错的娘。

南方富贵都说的，
永不该贼。
不忘把贼干下的，
在碎桑格眉^⑭。

Чинмё, доди дянжуэли,
Зый щин мэтын.
Бый ми мэ лю ги фунү,
Бу фэ йүнчи.

Сан-ёни ни жўдини,
Мэ жын тынчон.
Мэ дў фу ни лян зымый,
Мэю щүэтон.

Фынчуан худи фидини,
Щён ди дунли.
Та ба вучон садини,
Лон щин, гу фи.

Жүн-ён фуйүан кўдини,
Ху мэчўр цон.
Ба шынсан е задёли,
Хи ян, хуэ гон.

Дэ зуй ни е шудини,
Кэсы мэ дуэ.
Дў йүэ ги ни сыдонли,
Хан дэ ган хуэ.

Ба суй шушур задини,
Та вон кунжун.
Щё муёр кэ цухали,
Вончў хийин.

Кэ чү жынди минлэли,

青苗，到底点着哩，
贼心没疼。
白米没留给妇女，
不说运气。

山-腰呢你住的呢，
没人疼怅。
没读书你连姊妹，
没有学堂。

风船^⑮吼的飞的呢，
像地动哩。
它把无常^⑯洒的呢，
狼心，狗肺。

俊-样树园哭的呢，
虎没处儿藏。
把深山也炸掉哩，
黑烟，火光。

歹罪你也受的呢，
可是没躲。
毒药给你试当哩，
还带干货。

把碎手手儿鳍^⑰的呢，
他往空中。
笑模样儿可愁下哩，
望住黑影。

可取人的命来哩，

Хаба ян вон.
Зэ лан тяншон худини,
Зусы хан фон.

Жыгэ вэлон дэдиخين,
Сысый бу тын.
Бу фэ вава, ло мучин,
Та хуэй чү мин.

Задан, чёнди да щёншын,
Шыже тинжян.
Ниди нун щин тынхали,
Хунще бу ган.

Суй га шушур люхали,
Да суй жягуэр.
Зущён мянтёр ванхали,
Ву ще ляндар.

Зэ гэбыйшон жындени,
Зущён сўчон.
Зущён ни е фижуэли,
Лян нён йиён.

Да ённи йүн щибубый,
Зый ганхади.
Нангуэ кў йин тинжянни,
Зэ суй Сонгми.

III

Мыйгуй сынли, мыйгуй жон,

哈巴¹⁸ 阎王。
在蓝天上吼的呢，
就是寒霜。

这个饿狼毒的很，
是谁不疼。
不说娃娃，老母亲，
他会取命。

炸弹，枪的大响声，
世界听见。
你的嫩心停下哩，
红血不干。

碎朶¹⁹ 手手儿留下哩，
打碎胛拐儿²⁰。
就像面条儿软下哩，
无血脸蛋儿。

在胳膊上枕的呢，
就像素常。
就像你也睡着哩，
连娘一样。

大洋呢永洗不白，
贼干下的。
难过哭音听见呢，
在碎桑格眉。

III

美国生哩，美国长，

Жён жё шычи.

Дў жон ви сый зэ нанфон.

Мэдый хуэйчи.

Хун ще тонли зущён гон,

Мэ сый чи ни.

Мучин тэ йуан сый тынчон,

Дэ шон ба ни.

Жяни ван чуон ни бу фи,

Па гу, лю чү.

Зэ нанфон ни зо фугуй,

Шэли зыжи.

Зущён жўжын ни ю жин,

Бу фэ суй мин.

Кэще ниди суйфу чин,

Сыса мэ дун.

Кэди фынчуан, фидини,

Зущён хуэ мон.

Зэ лан тяншон щүандини,

Жэлё тэён.

Задан лёди щён за луй

Хуэ жуэди вон.

Ни хан ги жын куадини,

Фэ да лилён.

Фуцин вонхуэй содини,

Куали ги нён.

将交^㉑十七。

毒仗为谁在南方。

没得回去。

红血淌哩就像缸，

没谁替你。

母亲太远谁疼怅，

带上把你。

家呢软床你不睡，

爬沟，溜渠^㉒。

在南方你找富贵，

折^㉓哩自己。

就像主人你有劲，

不说碎命。

可惜你的岁数轻，

是啥^㉔没懂。

开的风船，飞的呢，

就像活鳞。

在蓝天上旋的呢，

遮了太阳。

炸弹掣的像炸雷，

火着的旺。

你还给人夸的呢，

说大力量。

书信往回捎的呢，

夸哩给娘。

-Зован хуэйжя кан мучин,
Дыйшын минтон.

Зу лян сўчон ду йиён,
Ни зэ кунжун.
Хан фидини, щён янвон
Фэ нын чў мин.

Ни ба вучон вондёли,
Зун кэ мэ щин.
Зэ нанфонни щуандини,
Щён нэлойин.

Кэ ба задан лётуэли,
Да чын, щёнжуон.
Хи ян, хун хуэ жуэдини,
Вьетнам нежон.

Зусы лантян жуэтуэли,
Ди е дунтан.
Ба ниди хуа бу тинли,
Фынчуан гон ян.

Вон димяншон зэтуэли,
Фиди тэ хуан.
Янвон ба ни зожуэли,
Е мэ зуэнан.

Хун хуэ, хи ян гондини,
Зусы дў чун.
Ниди фынчуан задёли,

-早晚回家看母亲,
得胜名堂。

就连素常都一样,
你在空中。
还飞的呢, 像阎王
说能取命。

你把无常忘掉哩,
总可没信。
在南方呢旋的呢,
像恶老鹰²⁶。

可把炸弹撂脱哩²⁶,
大城, 乡庄。
黑烟, 红火着的呢,
越南孽障。

就是蓝天着脱哩,
地也动弹。
把你的话不听哩,
风船杠烟。

往地面上栽脱哩,
飞的太欢²⁷。
阎王把你找着哩,
也没作难。

红火, 黑烟杠的呢,
就是毒虫。
你的风船炸掉哩,

Зун ду мә шын.

Золи фугуй зэ нанфон,

Ба чүн мин зон.

Куахадина ни ги нён,

Йинщүн минтон?

Динзы динли ба гуанцэ,

Ниди чүн мин.

Зэ нанфонни ду бу мэ,

Жяни нён дын.

Фынчуан ба ни вонхуэй суй,

Пын-ю ду кў.

Гуанцэ литу мэ жушын

Бэ фэ гўдў.

IV

Дый щин вонхуэй зудини,

Зуэди фичуан.

Мучин потуэ йинчили,

Щин, фи ду ган.

Ти мэ зэ кон вондёли,

Фа хи нянчян.

Зэ жён яншон зандини,

Лён туй зуэ суан.

Чуанди йинщир ду бу жян,

Гуонсы филон.

Гэдо-сычўр фудини,

踪都没剩。

找哩富贵在南方，

把穷命葬。

夸下的拿你给娘，

英雄名堂？

钉子钉哩把棺材，

你的穷命。

在南方呢都不埋，

家呢娘等。

风船把你往回送，

朋-友都哭。

棺材里头没肉身

叵说骨头。

IV

得信往回走的呢，

坐的水船。

母亲跑脱迎去哩，

心，肺都干。

体殁在炕忘掉哩，

发黑眼前。

在江沿上站的呢，

两腿作酸。

船的音信儿都不见，

光是水浪。

各到-四处儿鬼的呢，

Тёди тэ хуон.

跳的太慌。

Мучин сыщён челэли,

母亲思想起来哩，

Ба зо зуэнан.

把遭作难。

Гуэлиди нян доли,

过哩的年到哩，

Зущён бу йуан.

就像不远。

Нён е йингуэ фэ зочян,

娘也迎过说早前，

Ба щинэ жын.

把喜爱人。

Лэди гуанцэ да чошян,

来的棺材打朝鲜，

Вава фучин.

娃娃父亲。

Зусы мучин тун луэ луй,

就是母亲同落泪，

Мэю зыжи.

没有自己。

Зусы щёхуэр хан тэ суй,

就是小伙儿还太碎，

Зэ жэ хуэини.

在热怀呢。

Тинжян фичуан худини,

听见水船吼的呢，

Щин тёди хуон.

心跳的慌。

Жинтян мучин йинлэли,

今天母亲迎来啦，

На да зывон.

拿大指望。

Пэфан бу ли нёнди щин,

颇烦^㉔不离娘的心，

Кў мин мучин.

苦命母亲。

Фичуан худи щён ди дун,

水船吼的像地动，

Куанкуар кў йин.

宽宽儿哭音。

Фичуан манмар занхали,

水船慢慢儿站下哩，

Ямир дунжин.

哑眯儿动静^㉕。

Филон бу шан тынхали,

水浪不闪停下哩，

Зущён мэ жин.

就像没劲。

Лён хон, бинйүн зандини,
Зушён сўчон.
Гуанцэ вонха людини,
Мыйгуйди жён.

Кўмин лонён йүндёли
Кўди нежон.
Лян нанфонди нён йиён,
Нянлуй тэ гуон.

两行，兵勇站的呢，
就像素常。
棺材往下溜的呢，
美国的将。

苦命老娘晕掉哩
哭的孽障。
连南方的娘一样，
眼泪太广。

注释：

- ① 兔的呢：浮动着。
- ② 长的俊-样：即长得俊样。东干语中的结构助词“的”“地”“得”一律写成“的”，只是在说“得胜”“得到”等词时写作“得”。
- ③ 疼悵：爱护，疼爱。
- ④ 拶：读音“cì”，插。
- ⑤ 达：父亲。
- ⑥ 噉：没有。
- ⑦ 是谁：不论什么人，任何人。
- ⑧ 但：表假设，如果。
- ⑨ 烟火：指代战争。
- ⑩ 孽障：可怜。
- ⑪ 断：驱赶，追赶。
- ⑫ 满各处儿：到处。
- ⑬ 将儿：刚才。
- ⑭ 桑格眉：俄语借词，桑格人（非洲尼日尔河中游的民族）。
- ⑮ 风船：飞机。
- ⑯ 无常：死亡。回民对死的讳饰语。
- ⑰ 鳍：读音“zā”，举起，竖起。
- ⑱ 哈巴：也许，可能。
- ⑲ 尕：小。
- ⑳ 脾拐儿：肩膀。
- ㉑ 将交：刚到，刚刚接上。
- ㉒ 爬沟，溜渠：比喻做的事情不可思议。